ČESKÁ MÍSTA LÁZEŇSKÁ

I.

△△ LÁZNĚ SV. JAN POD SKALOU △△

Zázračné studánky minulosti! Čím byly než takým alkalickým, křišťálovým pramenem, jež dnes po mnoha lučebních zkouškách lékařských veličin doporučují se nám v moderně zřízeném ústavu vodoléčebném? A tak i dobrá pověst, ba sláva Svatoivanské vody, datující se od nepaměti, jejíž blahodárné účinky při chorobách reumatických dosvědčovaly do nedávné doby četné berly, vyléčenými mrzáky zde zanechané.

K Svatému Janu pod Skálou putoval jsem kdys v mládí s otcem za lunojasné noci. Šli jsme přes Lodenice — je tomu již asi třicet let!

Můj otec nebyl ani reumatickým neduživcem ani srdeční vadou stíženým slabochem.

Putovali jsme sem za romantikou i kouzlem pohádkovým, jež hebkým vláknem opředla toto místečko tak nápadně pitoreskní.

Dva snílkové rozdílného stáří!

A tato pouť za vlahé noci červnové podniknutá — byla mou první velkou exkursí do hor!

Ano do hor! Nějaké ty 400 metry výšky nejsou ovšem pro mne dnes imposantním žebříkem do etericképo modra. Nějaká ta 200metrová stěna, jak asi ční skála sv. Janská nad okolí, není s to více uchvátiti mou fantasii — ale tehdá rozrušen stanul jsem a udiven patřil na prvního kamenného obra, s kterým setkal jsem se na své cestě životem.

SKÁLA SVATOJANSKÁ

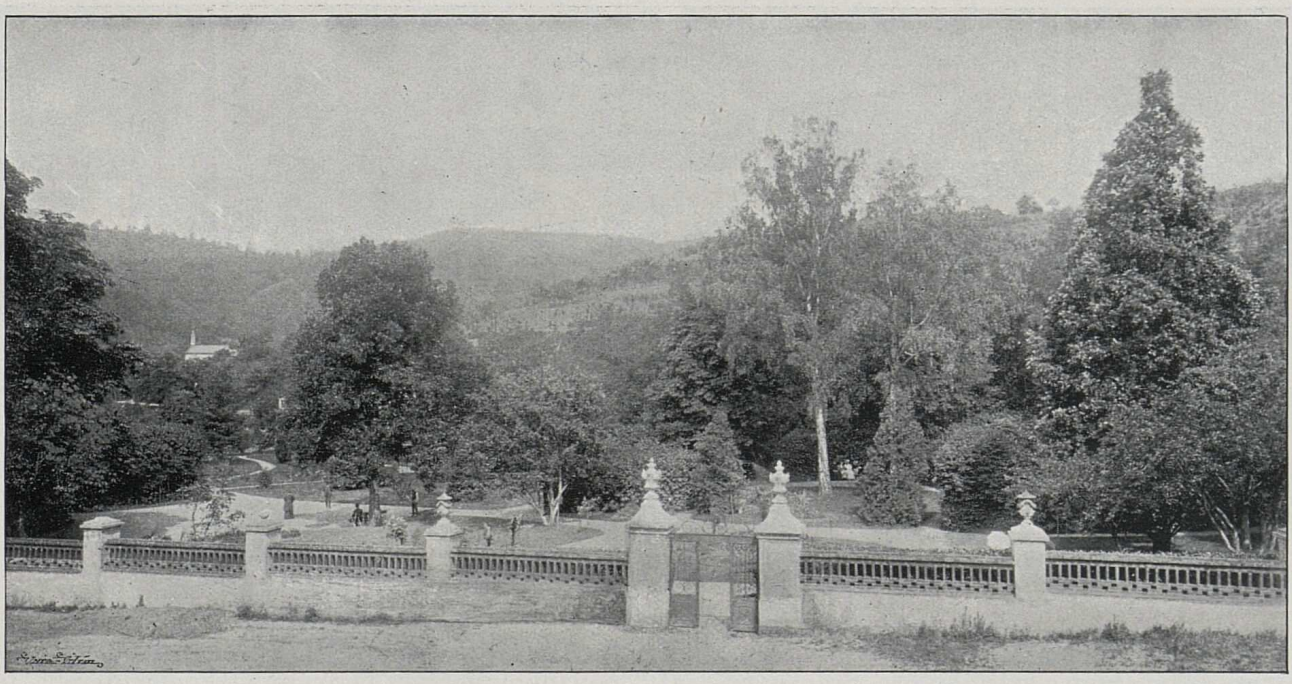

VCHOD DO LÁZEŇSKÉHO PARKU

A stalo se mi tak tyto dny opět — po třiceti letech!

Již jsem pozapomněl — dojmy vyprchaly — obraz vybledl. — Jen v měsíčném světle, neurčité silhuety zřel jsem v duchu . . . .

Vzpomněl jsem si na pavučinu pohádek, v níž jsem tehdy v mládí uvízl. Na prince Ivana, který z nudy či z pokání odešel „do té pustiny“, jak druhdy lesům a skalám říkali, protože je nenáviděli pro potíže s jich slézáním a proklestěním houštinami.

Jak se mu zde zalíbilo, jak sestárl v boji s duchy a chtíči, až dlouhý vous zbělel mu jak sníh!

Jak vycházel na vysokou skálu, přes niž valily se mraky a fičely urputné větry a jak tam nahoře nejblíže nebesům rval mu vítr jeho bílý vous a odnášel jej daleko, po všech stráních, dávaje tak pleneniti „kavylu sličnému“ či „Vousům svatého Ivana“ . . .

SOUSOŠÍ V LÁZEŇSKÉM PARKU

Bylo tehdy skutečně pustinou okolí sv. Jana pod Skalou. Jen z jara krásné, pak pusté, vyprahlé pod nesmírnými stěnami, jež vzdorují živlům a úpalu slunečnímu, vyzývavě zírající do oken domu Všemohoucího.

Ale legenda do dneška ve Svatém Janě pod Skalou nekončí. — Nechuť k veřejnému a všednímu životu, jež byla příčinou, že Ivan, syn knížecího rodu, zvolil si to místo za svůj domov — nazýváme dnes jinak: Přežilost, omrzelost — nervosa.

A „v tom znamení“ nastává údolí Svatoivanskému nová doba.

Staré latinské přísloví praví:

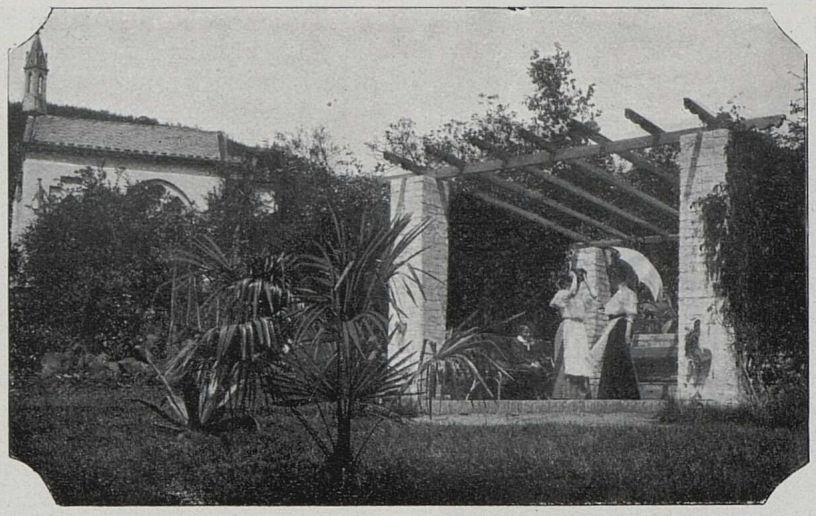

KOUSEK ITALIE POD ČESKÝM NEBEM

„Staří bohové se vracejí....“ Tak napsal jakýs nadšený turista o sv. Ivaně pod Skalou.

Tomu, kdo před lety sem zatoulal se a více nepřišel v ta místa, kdo zná české poměry a zdlouhavý vývin pokroku, zahraje jistě úsměv kol rtů.

„Také divy dějí se toliko ve Švýcarech a v jižním Německu“ řekl bych povídálku, nepřesvědčiv se sám o pravdě toho tvrzení.

Nicméně mohlo mi již jméno nynějšího majitele statku druhdy klášterního býti zajisté bezpečnou zárukou této přeměny podivuhodné!

František Maršner je pro nás do jisté míry tím, čím „papa Suchard“ pro Švýcary. Vedle velkých podniků průmyslových i žurnalistických ujme se on spustlého zákoutí a vytvoří tu jakés světové lázně en miniature.

Nikoliv, nedobře řečeno „v malém“, je to

POD VERANDOU LÁZEŇSKÉHO DOMU

Fot. Hipman

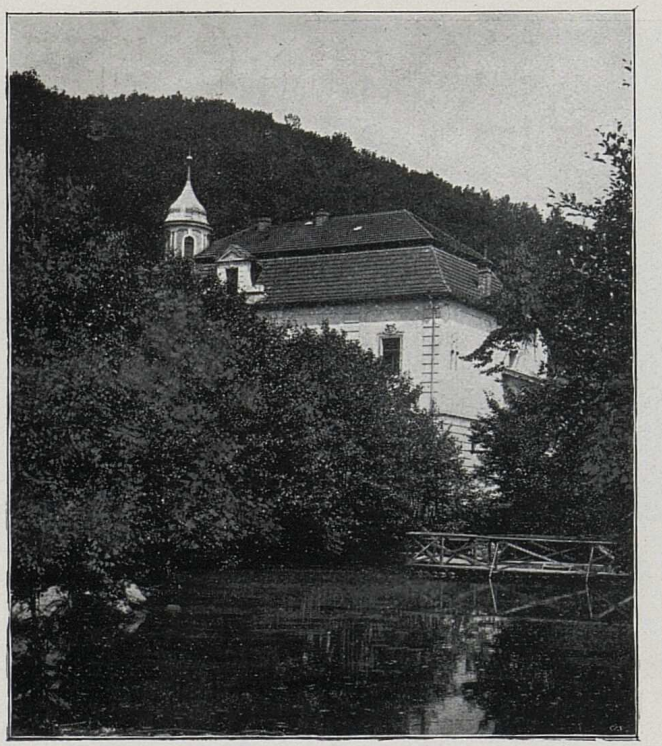

KOUPADLA

podnik již zcela imposantní, založený důmyslně ve velkém slohu.

Vše bylo příznivo založení podniku.

Poloha lázní jest výtečná. Podnebí jest zde občerstvující, oživující a velice mírné. Vysoké lesnaté stráně sytí vzduch ozonem a kořennou vůní. Před zámkem rozprostírá se ohromný lázeňský park, jeden z největších v Čechách. Kolem zřízeny jsou pěkné procházky rozsáhlými vlastními lesy u výměře 2400 měr, kteréž hostům lázeňským jsou volně přístupny, a četná výletní místa jsou velmi snadno dostupna, takže se lázně Svatý Jan pod Skálou velmi dobře za místo léčebné a klimatické hodí.

Důvěra obecného lidu k vodě svatoivanské nebyla bez podstaty, neboť podrobnými lučebními zkouškami, jež provedl MUDr. Kouba, zjištěno, že jest naprosto čistá voda alkalická, prostá jakýchkoli škodlivých bakterií a organických přimísenin, držící v sobě značné množství kyseliny uhličité a lithia. Podle zkoušek provedených docentem Ph. Dr. Kučerou jest voda pramene sv. ivanského vysoce radioaktivní, přednost to, jíž se mimo vody Karlovarské nehonosí žádná voda česká. Pramen ten vyvěrá pod skalou za zámkem a nasycuje studni zámeckou, studánku sv. Ivana a mocným proudem vtéká do potoka pod hlavní promenádou. Voda tato rozesílá se pod jménem Svatoivanská stolní voda a těší se stále stoupající oblibě.

Rozsáhlý zámek, druhdy slavné opatství mnichů Benediktinů ostrovských (r. 1785 z rozkazu císaře Josefa II. zrušený) proměněn v hotel i lázeňskou budovu.

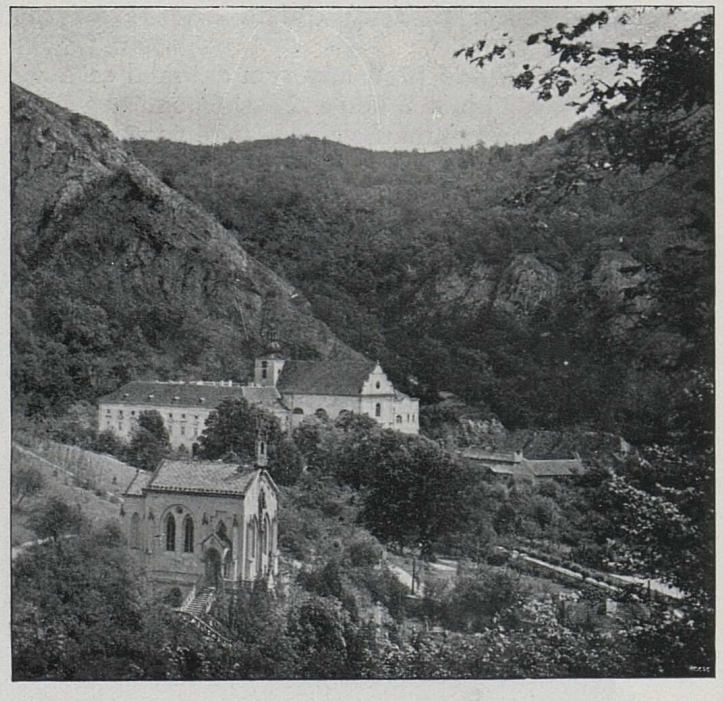

HŘBITŮVEK

ELEKTRÁRNA A VODÁRNA

Avšak jak jemným vkusem! Velkou úctu k starým památkám projevil i při přeměně monastýru v lázeňský dům nynější majitel.

Jak pohodlně bydlí se nad pohřebišti, jež po vzoru španělských v Pampeluně a Barceloně, zbudovali zde kdys zbožní mniši!

A v refektáři fresky vyzdobeném jaké menu čeká hosty!

Museum, knihovna s 5000 svazky četby seriosní i zábavné jsou k disposici jejich.

Komfort je jako ve velkém internacionálním hotelu.

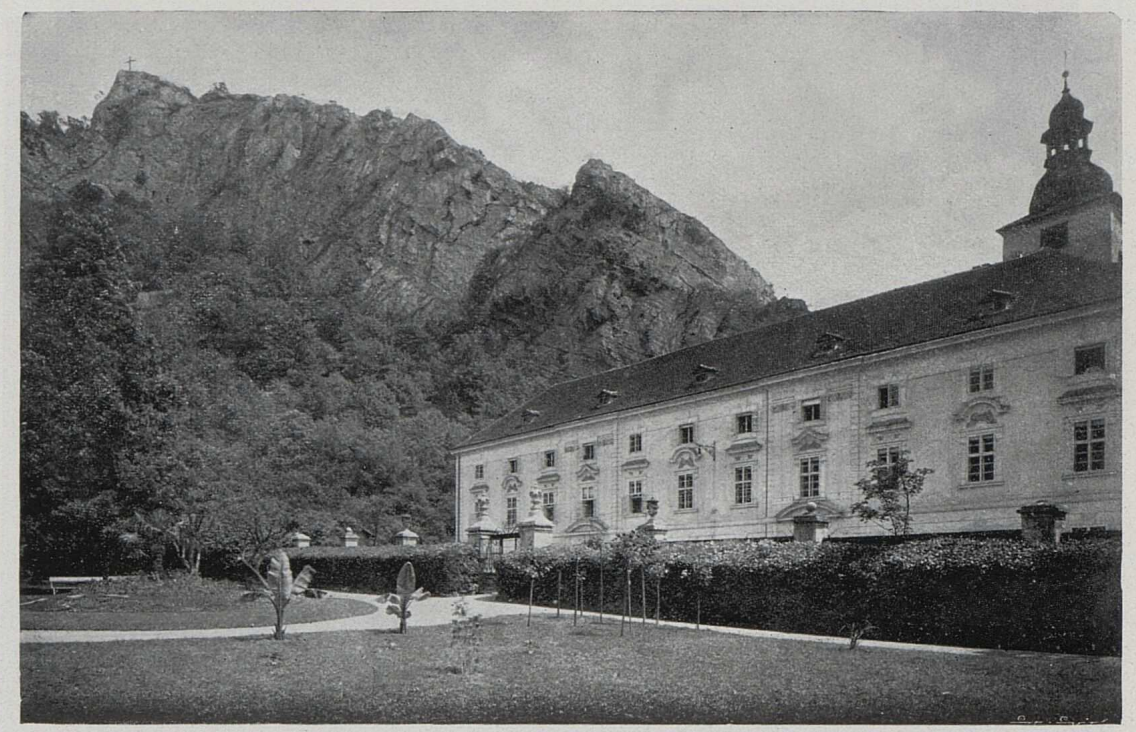

LÁZEŇSKÝ DŮM

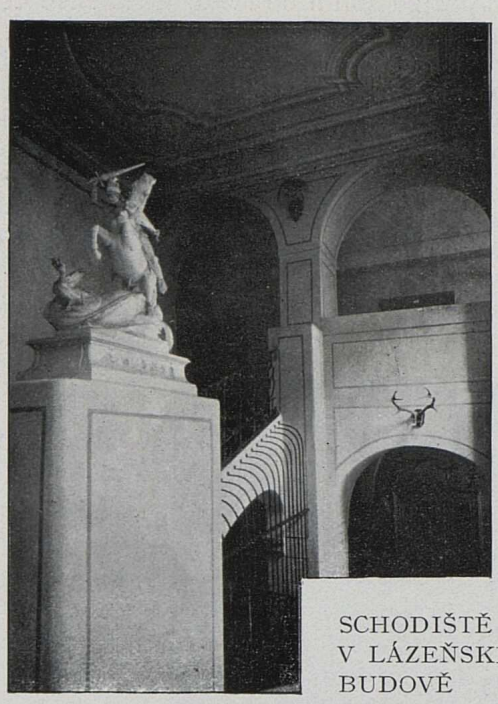

SCHODIŠTĚ V LÁZEŇSKÉ BUDOVĚ

A na svahu, druhdy kde úpal sežehl traviny tak záhy již z jara, sad, jaký nemá hned druhé lázeňské místo! Jeskyně s nádherným mramorovým portalem renesančním, jejž zde někde vykopali — čtenář pozoruje již zajisté, na jak eminentně historické půdě tyto lázně zbudovány — skulptury, besídky, pavillony táhnou se až ku kapli, již zde zbudovati dal onen nešťastný maršalek Rudolfa II. Rosswurm . . .

Doporučují se lázně zvláště k léčení následujících chorob, při nichž se osvědčily methody, používané v lázních. Jsou to především: chronický rheumatismus kloubní a svalový, neuralgie, nervové nemoci (hysterie, tabes, ischias, neurasthenie), rekonvalescence po těžkých chorobách, chudokrevnost a blednička, dna, ženské choroby a vady srdce.

Léčení záleží ve vodoléčbě, v lázních vanových a parních, v pravé Oerthově methodě, v diaetetice, výtečném vzduchu a v pití křišťálového pramene s lithiem.

K vodoléčbě, která se provádí za dozoru lázeňského lékaře ve zvláště prakticky zařízené vodoléčebně, připojují se massage a zábaly, jakož i švédský tělocvik v nové, moderním požadavkům odpovídající a vyhovující tělocvičně.

Vedle zámku nejzajímavější budovou místa jest chrám Panny Marie, v němž nalézají se ostatky světce Ivana. Hlavní oltář s pěkným obrazem zajímá hlavně dřevěným sousoším Krista na kříži, Panny Marie a sv. Máří z Magdaly, kteréžto stávalo na Kamenném mostě pražském. K tomuto hlavnímu chrámu přiléhá podzemní jeskyně, t. zv. starý kostel, v němž nalézá se kamenný oltář a v malé jeskyňce proti vchodu leží socha sv. Ivana. V následující velké jeskyni postaven jest oltář z červeného mramoru, kterýž lid za neomylného proroka povětrnosti považuje.

Tak zde všude slučuje se moderní pokrok s šerým dávnověkem. Lawn tennis v místech, kudy chvátávali zbožní poutníci k hrobu světce

MUSEUM A ČÍTÁRNA V LÁZEŇSKÉ BUDOVĚ

a elektrické světlo osvětluje bílé, štukem zdobené dlouhé chodby koberci pokryté, kde bloudívali mniši tichem monastyru . . .

Sv. Jan pod Skálou leží na západ od Prahy, nedaleko Berouna. Železniční spojení jest výborné. V místě jest stanice Sv. Jan-Vráž, odkud krásnou lesní stezkou pro pěší nákladně upravenou 15 až 20 minut do lázní. Ze stanice Lodenice spojení omnibusem.

Sjíždíte k lázním jak do zahrady zakleté mezi skalami omšenými. Kypré, peřesté pažity lemují nedávno založenou silnici. Nádherné skupiny stromů kynou vám se všech stran . . .

□□□□

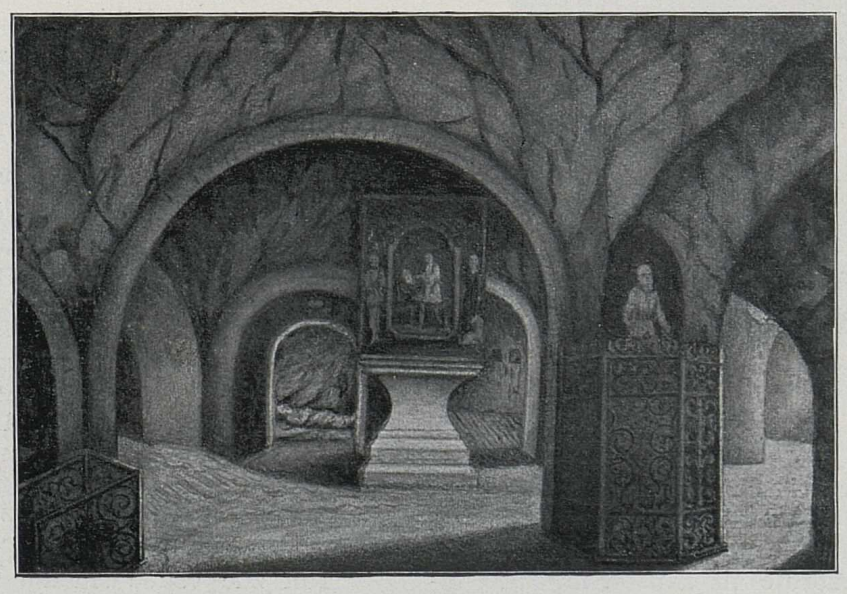

JESKYNĚ SV. IVANA